

մտիկս առաքէր զկնի ունել զնա, որք
գնային աւուրն Ձ մղոն : Արդ, գիտեա
եա թէ քանի աւուր հասանէին նմա :

Հարցումն Թ .

Որս էր Կամարականացն ի Ղէն,
և կալեալ երէ բազում, և ինձ որ
սամասն ետուն բերել վարազ մի . և
վասն զի անարի էր տեսլեամբն, կըշ
ռեցի և գտաւ փորոտին Դ մասն ա
մենայն կշռոյն, և գլուխն Ժ մասն,
ոտքն Ի, ժանիքն Դ, անձն Մ և ԺԲ լիտր :
Արդ, գիտեա թէ ընդ ամենայն քա
նի լիտր էր վարազն :

Հարցումն Ժ .

Ի ոկ (միւրեքքէս պալլը) մի կա
լան ի Մարմետի ի գետն Լըրասիս, և
ես կշռեցի զնա . և գտաւ գլուխն Դ
մասն ամենայն կշռոյն, և տուտն Ձ,
և մէջքն ճիւ լիտր : Արդ, գիտեա թէ
ընդ ամենայն քանի լիտր էր :

Հարցումն ԺԱ .

Այր մի վաճառական էանց ընդ
երիս քաղաքս, և բաժ արարին (բաժ
նեցին) յառաջնումն, և հանին զկէս
և զերեւոր (զերրորդ մասն) իրացն .
և յերկրորդ քաղաքին թուեցին զոր
ինչ ունէրն, և հանին զկէս և զերե
ւորն . և յերրորդ քաղաքին անդրէն
այլ թուեցին, և հանին զկէս և զե
րեւորն, և մինչ ի տուն եկ, մնաց
եալ էին դահեկանք ԺԱ : Արդ, գիտ
եա թէ ընդ ամենայն քանի դահե
կան ունէր :

Հարցումն ԺԲ .

Նաւակ մի առնել կամէի . և իմ
երեք դրամկունք իսկ (երեք դրամ
միայն) կային, և այլ ինչ ոչ կայր . և
ասացի ցմերձաւորս իմ . տուք ինձ մէն
մի սակաւ ինչ որ առնեմ զնաւակն :
Ոմն ետ ք կշռոյն, և ոմն զԴ, և ոմն

զԶ, ոմն զԵ և ոմն զԴԵ . և իմ առ
եալ արարի զնաւակն : Արդ, գիտեա
թէ ընդ ամենայն քանի դրամ էր նա
ւակն :

ԺԱՄԱՆԵԿԵԳՐԵԿԵՆՔ

Անցեալ թուով ծանուցած էինք
մարախներուն երեսէն սուրբ քաղա
քիս արմտեաց և կերլեաց գիներուն
յանկարծ բարձրանալը : Կը փութամք
հիմայ ուրախութեամբ ծանուցանել
բարեպաշտ ազգայնոց թէ սղութեան
պատճառաւ տեղւոյս վաճառակա
նաց ձեռօք դուրսերէն եկած ապ
րանքները զգալի կերպով գիները ի
ջեցուցին . ցորենին չափը (5 լիտր,
կամ 11 1/3 հոխոյ) որ մինչեւ 35 դա
հեկանի կը ծախուէր, իջաւ մինչեւ
22—18 ըստ տեսակին, նմանապէս ձէ
թը . և կը յուսանք որ օր աւուր միւս
բերքերն ալ կ'աժաննան, եթէ տեղ
ւոյս կառավարութիւնը հայրաբար
հոգ տանելու եւ ամեն բանի նարչ
հաստատելու ըլլայ :

Ամսէ մի ի վեր է թէ թզենիներն
և թէ որթատնկերը սկսած են կրկին
անգամ կանանչիլ, փթթիլ, և պտուղ
ներ եւս տալ, մեծ ուրախութ

զօրաց մեկնելէն իբր երկու շաբաթ յետոյ Ղազարի զօրաբաժինէն երեք հարիւր հոգի հասան հրամանատարութեամբ Սիրալայ Սէհէմմէտ Ալի պէկի, և հասարակութիւնը որ մտատանջութեան մէջ էր արաբաց ասպատակութեան երկիւղէն, հիմակ ասպահովութիւն ստանալով՝ օրհնող են, ինչպէս և սուրբ Աթոռոյս միաբանութիւնը՝ Ն. Ս. Եհափառ Կայսերանգին կենացը համար :

— Յունիս 7 ին Ալիգացի Ալի անուն տաճկին մէկը, Ռէմէնու ու Ալիգի մէջտեղը Պիր-Իւզէպէք ըսուած գիւղին մօտ պարտէզ մի ունենալով, ընտանեօքը մէկտեղ կ'երթայ հոն բնակելու : Նոյն գիշերը պարտէզին ցանկէն, որ հասարակօրէն «ապըլը» ըսուած ադամաթղենի կ'ըլլան, վայրենի գաղան մի ներս մտնելով, զոր արաբացիք չէր կ'անուանեն, կը յարձակի տղայոց վերայ : Հայրերնին տեսնելով կը վազէ զիւրենք պաշտպանելու . գաղանը զանոնք թողնով կը նետուի Ալիին վերայ, ու ահագին ճիրանովը պոկուի . ներք կը ճանկէ կը փրցընէ . մարդը կ'իյնի կը մարի, ու գաղանը կը դառնայ տղոց քով, մայրերնուն բազուկներն ու ձեռքերը սաստիկ կը վիրաւորէ : Նոյն միջոցին տղայոց ողբալի աղաղակներուն ձայնը մօտակայ դրացիք լսելով՝ կը վազեն կու գան ու հաղիւ թէ չէր կը փախցընեն : Ալին հետեւեալ օրը խելքը կ'օրհնցընելով կը մեռնի . կնկան համար յոյս կայ կ'ըսեն . իսկ տղայք սաստիկ վախենէն հիւանդացած են : Նոյն օրերը յիշեալ գաղանը ուրիշ էրիկ մարդ մի և օրիորդ մի եւս վիրաւորելով, Ալիգացի քանի մի սրտոտ մարդիկ զինուորուած գիշեր ժամանակ ճամբուն կը սպասեն, և վերջապէս հանդիպե-

լով անոր՝ կը զարնեն կ'սպաննեն, և այսպէս բոլոր շրջակայ գիւղօրէք կ'ազատին արիւնարբու ու մարդաստոյգ գաղանի մի մահատու ճիրաններէն :

— Ասկէ քսան օր առաջ քաղաքիս երեւելի էֆէնտիներէն մէկը տանը մէջ նորոգութեան պատճառաւ գետինը փորել տուած ժամանակ՝ ծակ մի կը բացուի դէպի գետնին խորը ուղղահայեաց եւ քառակուսի շինուած : Հետաքրքրութեան համար քանի մի հոգի զգուշութեամբ եւ չուանեայ աստիճաններու միջոցաւ վար կ'իջնան, ու կը գտնեն Սողոմոնի ժամանակէն մնացած ահագին շէնք մի 36 կանգուն երկայնութեամբ, 13 լայնութեամբ ու 12 խորութեամբ : Այս ստորերկեայ նկուղը արդի () մարեան տաճարին Պապ — Ը — Սէիւէ (դուռն մեծատանց) ըսուած դրան, և անոր կից Ղատարանին և վերոյիշեալ էֆէնտոյն տանը ներքեւը տարածուած է ըստ մասնեայ . յատակը մէկ ապառաժ քար է, պատերն ու կամարաձեւ գմբէթը բոլոր սրբատաշ քար են, որոնց ամեն մէկին երկայնութիւնն է մէկ ու կէս ճարտարապետական կանգուն և լայնութիւնը մէկ կանգուն : Գուռ և պատուհան չունի, վասն որոյ կ'երեւի թէ Սողոմոնի ժամանակ ալ սառնիճի տեղ կը գործածուէր :

Տաճարին ար

ցայժմ տեսնողները կը զարմացնեն : Այս մնացորդ հնութեանց մէկ մասը կ'երեւի դատարանի ետեւի կողմը եղած տաճարին արտաքին պարսպին մէկ անկիւնը , որոյ չորս հինգ կարգ անարդիլ քարերը յայտնի կը ցուցնեն հնութիւնը . ամեն մէկ քարին երկայնութիւնն է 15 թիւ : Հրեայք հոս կու գան խումբ խումբ և գիրքերը ձեռուընին աղօթելով ու գլուխնին պարսպին կը թնցընելով ու շատ անգամ ալ զարնելով կու լան ու կ'աղօթեն , յիշելով իրենց ազգին նախնի փառաւորութիւնը եւ արդի թշուառութիւնը :

* * *

Վիճակագրական հաշիւներէն ի մացուած է որ Վաղղիոյ մէջ 1850 էն մինչեւ 1860 , տարուէ տարի մօտ հազար հոգւոյ չափ կեանքերնին կը կորսնցընեն կրակէ այրուելով : 1860 էն ի վեր կանանց հագուստները այն աստիճան լայնութիւն և ընդարձակութիւն ստացած են , որ իրաւունք կու տան մարդոյս հաւատալու թէ , կրակէ այրողներուն թիւը օրէ օր աւելի շատցած են քան թէ քիչցած : Հասոնց ի վեր դիտած են գիտնական մարդիկ որ ամենաթեթեւ կերպով բռնկող կազը անմիջապէս կը դադրի իւր բոցը հաղորդէն այն Գօլալը կը տալին , երբ Գօլային մէջ աղային նիւթ մի խառնած ըլլայ . օրինակի համար անուշադրի փոսփոր , օշնանի (ալբալի) թունկոգադ⁽¹⁾ , փոսփորաթթու աղ⁽²⁾ , և բորաքս⁽³⁾ և ուրիշ ասոնց նման հանքային ստտաներ կամ աղեր : Եւ խիստ գիւրին է գործածելը . հարիւր տրամ բորաքս մէկ լիտր ջրի մէջ կը լուծուի , որոյ 12 մասը պաղ և 3

մասը եռացեալ պէտք է ըլլայ : Եւ թրջէ այս ջրով թէ պատուհանի վարագոյրները և թէ թեթեւ հագնելիք հագուստներ որոնք դիւրակիրութենէ կը պահպանուին :

Նախորդ ամսոյս 23 ին Հալէպու կողմէն մեծարգոյ և աղբասէր Յ. Ս. Վիւրքճիանօթի միջոցաւ Սաւաշի պատանի մի խրկուելով Յակոբ մահտեսի Գրիգոր Սընչերեան անունով , ընդունուեցաւ ի շարս աշակերտաց յառանգաւորաց Գարուցիս յետ օրինաւոր բժշկական քննութեան , որոյ վկայագիրն է հետեւեալը : Յիշեալ պատանին թէեւ Սաւաշի ժողովրդոց կողմէն ի պաշտօնէ խրկուած չէ , բայց Ս. Մթողոս իբր ի պաշտօնէ ընդունելով՝ կը փութայ յայտնել , որպէս զի ուրիշ աշակերտացու ըստ հրահանգին խրկելու հոգ չտանին :

ԹԻՒ 15

Ամենապատիւ Սրբազան Հայր :

Ըստ հրամանի ձեր բարձր Սրբաշնութեան և բոսկանի Ս. Մթողոս Սարաշի Յակոբ Գրիգոր Սընչերեան յառանգաւորաց Գարուցի աշակերտացու նախկ պատանին ըստ բժշկական օրինի քննելով , բնական կազմուածքը լաւագոյն , ժառանգական և աստղական յախտէ ըստ ամենայնի աղատ ըլլալուն ներկայս ստորագրելով կը վ